

Анна ЛЯШЕНКО, редактор напрямку

РОЗРАХУНОК ВІДПУСТКОВИХ – 2021

У грудні 2020 року до Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою КМУ від 08.02.95 р. № 100 (далі – Порядок № 100), було внесено чергові зміни (постанова КМУ від 09.12.20 р. № 1213) і тим самим було змінено методику розрахунку середньої зарплати для оплати часу всіх видів відпусток, передбачених законодавством (крім відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами), і компенсації за невикористані дні відпустки. Тож розглянемо, як зараз, на початку відпусткової кампанії, слід розраховувати відпусткові.

Зміни до Порядку № 100

На погодженні у профспілках перебувають чергові зміни до Порядку № 100. Про які зміни йдеться? Зокрема, планується:

- спростити механізм урахування премій, нарахованих за період понад місяць. Якщо такі зміни буде ухвалено, то перерахунок раніше розрахованих середніх зарплат після нарахування премій за два і більше місяців проводити не доведеться;
- унести зміни до розрахунку середньої зарплати з огляду на виплати за два місяці відповідно до абзацу другого п. 8 Порядку № 100 (на основі посадового окладу чи мінімальної зарплати, далі – МЗП). А саме: якщо правилами внутрішнього трудового розпорядку чи трудовим договором працівникові встановлено індивідуальний графік роботи, то, визначаючи середньоденну зарплату, необхідно враховувати індивідуальний графік роботи працівника (а не графік роботи підприємства).

Утім, до ухвалення цих змін слід керуватися чинними нормами Порядку № 100.

Порядок розрахунку відпусткових

Обчислення середньої зарплати для оплати часу відпусток або виплати компенсації за невикористані дні відпустки проводиться виходячи з виплат за останні 12 календарних місяців (далі – к. міс.) роботи, що передують місяцю надання відпустки або виплати компенсації (п. 2 розд. II Порядку № 100).

Працівникові, який пропрацював менше року в установі, організації, де в межах трудових від-

носин використовують працю найманих працівників, середня зарплата обчислюється виходячи з виплат за фактичний час роботи, тобто з 1-го числа місяця після оформлення на роботу до 1-го числа місяця, в якому надається відпустка або виплачується компенсація за невикористану відпустку. Якщо працівника прийнято (оформлено) на роботу не з 1-го числа місяця, проте дата прийняття на роботу є першим робочим днем місяця, то цей місяць ураховується до розрахункового періоду як повний.

Час, протягом якого працівник згідно із законодавством не працював і за ним заробіток не зберігався або зберігався частково, виключається з розрахункового періоду.

Нюанси нарахування відпусткових

Згідно зі змінами, унесеними до Порядку № 100 у грудні минулого року, у разі зміни окладів відпусткові не коригуються.

Для виплати відпусткових донарахування до МЗП не здійснюється навіть за повний місяць. Якщо сума відпусткових менша за 6 000 грн (грудень 2021 року – 6 500 грн), то жодних доплат до МЗП проводити не потрібно. Відпусткові розраховуються на основі середнього заробітку минулих місяців, і законодавство не містить вимоги підвищувати їх розмір до МЗП.

Для визначення розрахункового періоду слід урахувати, що 2020 рік був високосним. Тобто якщо працівнику було надано відпустку в січні – лютому 2021 року, то тривалість розрахункового

періоду слід брати виходячи з 366 календарних днів (далі – к. д.), а вже з березня 2021 року – 365 к. д.

Отже, розрахунковий період – це останні 12 місяців перед місяцем виходу у відпустку.

Пам'ятаймо, що святкові дні (а їх у нас 11) виключаються із розрахунку для оплати днів відпустки.

До розрахунку відпусткових не включаються одноразові виплати (матеріальна допомога, вихідна допомога, компенсація за невикористані дні відпустки та інші одноразові виплати).

Якщо протягом розрахункового періоду працівник перебував на лікарняному чи отримав декретні, до розрахунку включається і сума виплачених лікарняних, і кількість днів хвороби (декретної відпустки).

Суми нарахованої зарплати враховуються в тому місяці, за який вони нараховані, та в розмірах, у яких нараховані, без виключення сум відрахувань на податки, аліменти тощо. Виняток становлять відрахування із зарплати осіб, засуджених за вироком суду до виправних робіт без позбавлення волі.

Премії та інші виплати, які виплачуються за два місяці або більш тривалий період, для обчислення середньої зарплати включаються шляхом додавання до заробітку кожного місяця розрахункового періоду частини, що відповідає кількості відпрацьованих робочих днів періоду (місяців), за які такі премії та інші виплати нараховані. Така частина визначається діленням суми нарахованих премій та інших виплат на кількість відпрацьованих робочих днів періоду, за який вони нараховані, та множенням на кількість відпрацьованих робочих днів кожного місяця, що відноситься до розрахункового періоду для обчислення середньої зарплати (абзац третій п. 3 розд. III Порядку № 100).

Для обчислення середньої зарплати для оплати часу відпусток або виплати компенсації за невикористані дні відпустки, крім зазначених вище виплат, до фактичного заробітку відносяться виплати за час, протягом якого за працівником зберігається середній заробіток (за час попередньої щорічної відпустки, виконання державних і громадських обов'язків, службового відраження, вимушеного прогулу тощо).

Виплати, що не включаються в розрахунок середньої зарплати

Для обчислення середньої зарплати в усіх випадках її збереження згідно з чинним законодавством не враховуються (п. 4 Порядку № 100):

- виплати за виконання окремих доручень (одноразового характеру), що не входять в обов'язки працівника (за винятком доплат за суміщення професій і посад, розширення зон обслуговування або виконання додаткових обов'язків робіт та виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників, а також різниці в посадових окладах, що виплачується працівникам, які виконують обов'язки тимчасово відсутнього керівника підприємства або його структурного підрозділу і не є штатними заступниками);
- одноразові виплати (компенсація за невикористані дні відпустки, матеріальна допомога, допомога працівникам, які виходять на пенсію, вихідна допомога тощо);
- компенсаційні виплати на відрядження і переведення (добові, оплата за проїзд, витрати на наймання житла, підйомні, надбавки, що виплачуються замість добових);
- премії за результатами щорічного оцінювання службової діяльності, за винаходи та рацпропозиції, за сприяння впровадженню винаходів і рацпропозицій, за впровадження нової техніки і технології, за збирання і здавання брухту чорних, кольорових і дорогоцінних металів, збирання і здавання на відновлення відпрацьованих деталей машин, автошин, введення в дію виробничих потужностей та об'єктів будівництва (за винятком цих премій працівникам будівельних організацій, що виплачуються у складі премій за результати господарської діяльності);
- грошові і речові винагороди за призові місця на змаганнях, оглядах, конкурсах тощо;
- пенсії, державна допомога, соціальні та компенсаційні виплати;
- літературний гонорар штатним працівникам газет і журналів, що сплачується за авторським договором;
- вартість безплатно виданого спецодягу, спецзуття та інших засобів індивідуального захисту, мила, змивних і знешкоджувальних засобів, молока та лікувально-профілактичного харчування;
- дотації на обіди, проїзд, вартість оплачених установою путівок до санаторіїв і будинків відпочинку;

- виплати, пов'язані з ювілейними датами, днем народження, за довголітню і бездоганну трудову діяльність, активну громадську роботу тощо;
- вартість безплатно наданих деяким категоріям працівників комунальних послуг, житла, палива та сума коштів на їх відшкодування;
- зарплата на роботі за сумісництвом (за винятком працівників, для яких включення її до середнього заробітку передбачено чинним законодавством);
- суми відшкодування шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
- доходи (дивіденди, проценти), нараховані за акціями трудового колективу і вкладками членів трудового колективу в майно підприємства;
- компенсація працівникам втрати частини зарплати у зв'язку з порушенням термінів її виплати;
- зарплата, нарахована за час роботи у виборчих комісіях, комісіях всеукраїнського референдуму;
- винагороди держвиконавцям.

Святкові та неробочі дні 2021 року

Згідно з розрахунками Мінекономіки цього року українці будуть працювати 250 к. д., а відпочивати – 115.

Перелік святкових та неробочих днів в Україні в поточному році:

- 1 січня – Новий рік;
- 7 січня – Різдво Христове;
- 8 березня – Міжнародний жіночий день;
- 1 травня – День праці;
- 2 травня – Великдень;
- 9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні;
- 20 червня – Трійця;
- 28 червня – День Конституції;
- 24 серпня – День незалежності;

- 14 жовтня – День захисника;
- 25 грудня – Різдво Христове.

Крім того, відповідно до законодавства якщо святковий або неробочий день збігається з вихідним днем, вихідний переноситься на наступний після святкового або неробочого день. Цьогоріч це будуть такі дні (розпорядження КМУ від 30.09.20 р. № 1191-р):

- субота і неділя 1 і 2 травня переноситься на понеділок і вівторок 3 і 4 травня;
- вихідний у неділю 9 травня – на понеділок 10 травня;
- вихідний у неділю 20 червня – на понеділок 21 червня;
- вихідний у суботу 25 грудня – на понеділок 27 грудня.

Отже, святкові дні віднімаються під час розрахунку тривалості щорічної основної і додаткової відпусток, а також додаткової соціальної відпустки. Проте їх не треба віднімати, якщо визначається тривалість:

- відпустки без збереження зарплати;
- творчої відпустки;
- навчальної відпустки;
- додаткової відпустки учасника АТО.

Для зручності наведемо в таблиці далі кількість календарних днів, що беруть участь у розрахунку відпусткових 2021 року залежно від періоду відпустки.

Приклади розрахунку відпусткових

Відпусткові нараховуються шляхом ділення сумарного заробітку за останні перед наданням відпустки 12 к. міс. або за менший фактично відпрацьований період на відповідну кількість календарних днів року чи меншого відпрацьованого періоду (за мінусом святкових і неробочих днів, установлених законодавством) та множення отриманого результату на кількість днів відпустки (абзац перший п. 7_Порядку № 100).

Більше статей за темою
див. за допомогою QR-коду:

Початок відпустки (місяць 2021 року)	Розрахунковий період	Кількість календарних днів у розрахунковому періоді	Кількість святкових і неробочих днів у розрахунковому періоді	Кількість календарних днів, що беруть участь у розрахунку відпусткових (гр. 3 – гр. 4)
1	2	3	4	5
Січень	Січень – грудень 2020 року	366	11	355
Лютий	Лютий 2020 року – січень 2021-го	366	11	355
Березень	Березень 2020 року – лютий 2021-го	365	11	354
Квітень	Квітень 2020 року – березень 2021-го	365	11	354
Травень	Травень 2020 року – квітень 2021-го	365	10	355
Червень	Червень 2020 року – травень 2021-го	365	11	354
Липень	Липень 2020 року – червень 2021 року	365	11	354
Серпень	Серпень 2020 року – липень 2021-го	365	11	354
Вересень	Вересень 2020 року – серпень 2021-го	365	11	354
Жовтень	Жовтень 2020 року – вересень 2021-го	365	11	354
Листопад	Листопад 2020 року – жовтень 2021-го	365	11	354
Грудень	Грудень 2020 року – листопад 2021-го	365	11	354

Приклад 1

Працівник із 27 травня йде у відпустку на 24 к. д. за період із травня 2020 року по квітень 2021-го. Зарплата працівника за розрахунковий період – 78 500 грн (у т. ч. лікарняні, але без урахування виплат за час простою). У період із 12 березня по 11 травня 2020 року в установі був оголошений простій з оплатою в розмірі 2/3 окладу.

1. Визначимо кількість днів у розрахунковому періоді:

$$365 \text{ к. д.} - 10 \text{ св. д.} - 9 \text{ к. д.} = 346 \text{ к. д.},$$

де 10 св. д. – це святкові дні;

9 к. д. – дні простою, за виключенням святкових днів, що припали на цей період.

2. Обчислимо:

- середню зарплату за 1 к. д.:

$$78\,500 \text{ грн} : 346 \text{ к. д.} = 226,88 \text{ грн};$$

- загальну суму відпусткових:

$$226,88 \text{ грн} \times 24 \text{ к. д.} = 5\,445,12 \text{ грн}.$$

Приклад 2

Працівник із 27 травня йде у відпустку на 24 к. д. за період із травня 2020 року по квітень 2021-го. Зарплата працівника за розрахунковий період – 67 500 грн. У період із 12 березня по 11 травня 2020 року в установі був оголошений простій з оплатою середнього заробітку.

1. Визначимо кількість днів у розрахунковому періоді:

$$365 \text{ к. д.} - 10 \text{ св. д.} = 355 \text{ к. д.}$$

2. Обчислимо:

- середню зарплату за 1 к. д.:

$$67\,500 \text{ грн} : 355 \text{ к. д.} = 190,14 \text{ грн};$$

- загальну суму відпусткових:

$$190,14 \text{ грн.} \times 24 \text{ к. д.} = 4\,563,36 \text{ грн}.$$

Розрахунок відпусткових за умови звичайної роботи установи (без оголошення простою з оплатою середнього заробітку) здійснюється так само, як і в прикладі 2, тому що вся сума оплати простою бере участь у розрахунку, бо є більшою ніж 2/3 окладу.

Приклад 3

Працівниця з 20 травня йде у відпустку на 14 к. д. за період із травня 2020 року по квітень 2021-го. Зарплата працівниці за розрахунковий період – 65 800 грн. Також у січні поточного року вона отримала премію за підсумками роботи за минулий рік у сумі 6 000 грн.

1. Визначимо кількість днів у розрахунковому періоді:

$$365 \text{ к. д.} - 10 \text{ св. д.} = 355 \text{ к. д.}$$

2. Обчислимо суму премії, яку слід включити до розрахунку:

$$(6\,000 \text{ грн} : 251 \text{ р. д.}) \times 168 \text{ р. д.} = 4\,015,94 \text{ грн,}$$

де 251 р. д. – кількість робочих днів у 2020 році;
168 р. д. – кількість робочих днів у 2020 році, що включаються до розрахунку.

3. Обчислимо:

- середню зарплату за 1 к. д.:
 $(65\,800,00 \text{ грн} + 4\,015,94 \text{ грн}) : 355 \text{ к. д.} = 196,66 \text{ грн};$
- загальну суму відпусткових:
 $196,66 \text{ грн} \times 14 \text{ к. д.} = 2\,753,24 \text{ грн.}$

Приклад 4

Працівницю прийнято на роботу з 1 листопада 2020 року. Із 1 червня цього року вона йде у відпустку на 24 к. д. Отже, розрахунковим є період із листопада 2020 року по травень 2021-го. Зарплата працівниці за цей період становить 45 200 грн.

1. Визначимо кількість днів у розрахунковому періоді:

$$212 \text{ к. д.} - 7 \text{ св. д.} = 205 \text{ к. д.}$$

2. Обчислимо:

- середній заробіток за 1 к. д.:
 $45\,200 \text{ грн} : 205 \text{ к. д.} = 220,49 \text{ грн};$
- загальну суму відпусткових:
 $220,49 \text{ грн} \times 24 \text{ к. д.} = 5\,291,76 \text{ грн.}$

Приклад 5

Працівниця перебуває у відпустці для догляду за дитиною до 3 років. 1 червня 2021 року вона мала стати до роботи, але заздалегідь написала заяву на відпустку із цього числа тривалістю 24 к. д., погодивши це з керівництвом. Посадовий оклад працівниці на момент її виходу на роботу – 4 859 грн, МЗП – 6 000 грн.

У такому разі розрахунок проводиться за посадовим окладом працівниці. Але якщо розмір посадового окладу є меншим від передбаченого законодавством розміру МЗП, середня зарплата розраховується з установленого розміру МЗП на час розрахунку.

1. Визначимо кількість днів у розрахунковому періоді:

$$365 \text{ к. д.} - 11 \text{ св. д.} = 354 \text{ к. д.}$$

2. Обчислимо:

- середню зарплату за 1 к. д.:
 $6\,000 \text{ грн} \times 12 \text{ к. міс.} : 354 \text{ к. д.} = 203,39 \text{ грн};$
- загальну суму відпусткових:
 $203,39 \text{ грн.} \times 24 \text{ к. д.} = 4\,881,36 \text{ грн.}$

Отже, якщо дотримуватися декількох правил, жодних труднощів у розрахунку відпусткових не буде:

- правильно визначити розрахунковий період;
- точно розрахувати кількість календарних днів, що включаються у розрахунковий період, з урахуванням усіх нюансів щодо кожного працівника окремо;
- ретельно обчислити заробіток працівника, який бере участь у розрахунку відпусткових, урахувавши оновлені норми п. 3 та 4 Порядку № 100.

Дотримання цих умов дасть можливість без помилок розрахувати середньоденний заробіток працівника і суму відпусткових, які підлягають виплаті.

А якщо у вас виникли запитання, звертайтеся у зручний для вас спосіб до редакції «БАЛАНС-БЮДЖЕТУ»:

- на консультаційну лінію за телефонами **(056) 370-44-25; (067) 522-04-01; (050) 474-86-00**, яка працює для вас за графіком (див. «БАЛАНС-БЮДЖЕТ» № 18, с. 2 обкладинки);
- на електронну пошту **otvet@balance.ua**.

Ми завжди вам допоможемо!